College voor Toetsen en Examens

JAARVERSLAG 2024 COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Inhoudsopgave

Opdracht College voor Toetsen en Examens 4
Voorwoord John van der Vegt 6
Leeswijzer 8

1 Het College voor Toetsen en Examens in 2024 9

‘Een goed begin is het halve werk’ 10
Marc Spierings, secretaris-directeur CvTE

‘Het staatsexamen Nt2 heeft zichzelf bewezen’ 12
Franke Teunisse, lid commissie staatsexamen Nt2

‘We zijn er voor de leerlingen’ 14
Sonja de Lange en Rianne Blokzijl, leden vaststellingscommissies vo

‘Wij willen van klachten leren’ 16
Jeroen Gribling, senior jurist

‘Persoonlijk aanwezig zijn is echt van meerwaarde’ 18
Martin van Reeuwijk en Elsa Postma, clustermanagers examens Cariben

‘Iedere kandidaat moet het examen kunnen maken’ 20
Bea van Heukelom, Rowena de Bas, Cornalijn van Leuzen-Bijker, Marjan Bolt-Swart, betrokkenen passend examineren mbo

‘Zeg Kumar, is dit iets voor jou?’ 22
Kumar Qualm, examinator staatsexamens vo

2 Taken, feiten en cijfers 23

2.1 Toetsen primair onderwijs 24
2.2 Centrale examens vo 25
2.3 Staatsexamens vo 25
2.4 Centrale examens mbo 26
2.5 Staatsexamen Nt2 27
2.6 Communicatie en dienstverlening 28
2.7 Juridische zaken 30

3 Financiële en personele jaarrapportage 34

3.1 Financiële rapportage 35
3.2 Personele rapportage 37

Opdracht College voor Toetsen en Examens

Diploma's in Nederland zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op landelijke, centrale examens. Het vertrouwen van vervolgopleidingen en werkgevers in diploma's is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van die examens. Als College voor Toetsen en Examens (CvTE) zorgen we voor centrale examens en toetsen die dat vertrouwen waard zijn. Vanuit de gedachte 'van, voor en door het veld' werken we nauw samen met mensen uit het onderwijs, zoals docenten en examensecretarissen.

Het CvTE is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo). Het voert zijn taken uit onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De volgende toetsen en examens behoorden in 2024 tot het takenpakket van het CvTE:

- Doorstroomtoetsen primair onderwijs (kwaliteitsbewaking doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen)
- Centrale examens voortgezet onderwijs
- Staatsexamens voortgezet onderwijs
- Centrale examens Nederlandse taal en Engels in het mbo
- Staatsexamen Nederlands als tweede taal

College

Het college bestaat uit een voorzitter en zes tot acht leden. Voor ieder lid van het college is er ook een plaatsvervanger. De leden zijn afkomstig uit de verschillende onderwijssectoren. Het college zet de koers uit, stelt wettelijke regelingen vast en kan de bewindslieden bij het ministerie van OCW van (ongevraagd) advies voorzien. Het college legt verantwoording af aan de minister. Dat doet het college onder meer met dit jaarverslag.

Het college heeft in 2024 vijf keer vergaderd. Leidraad voor de bijeenkomsten is de jaarlijkse bestuursagenda van het college. Gedurende het jaar richt het college zich op de uitvoering van de wettelijke taken en de sturing daarop. Ook reflecteert het college op lopende en nieuwe ontwikkelingen. Aan het eind van het cursusjaar evalueert het college zijn bestuursagenda en toetst het de behaalde resultaten aan de maatschappelijke opdracht en visie. Ten slotte maakt het college een analyse van de beoordeling door de toezichthouder, de Inspectie van het Onderwijs. Het college gebruikt de gerapporteerde resultaten om de uitvoering van de examenprocessen te verbeteren.

Het college laat onderzoeken uitvoeren conform een meerjarige onderzoeksagenda naar de kwaliteit van de toetsen en examens van het CvTE en de bureauprocessen. Deze onderzoeken bieden informatie voor verantwoording, doorontwikkeling en innovatie. Het gaat daarbij uitsluitend om onderzoeken die door het CvTE worden aangestuurd, hetzij bij externe onderzoeksbureaus dan wel bij één van de toetsaanbieders.

Leden van het College voor Toetsen en Examens

Op 31 december 2024

Voorzitter
De heer drs. J. (John) van der Vegt MPM

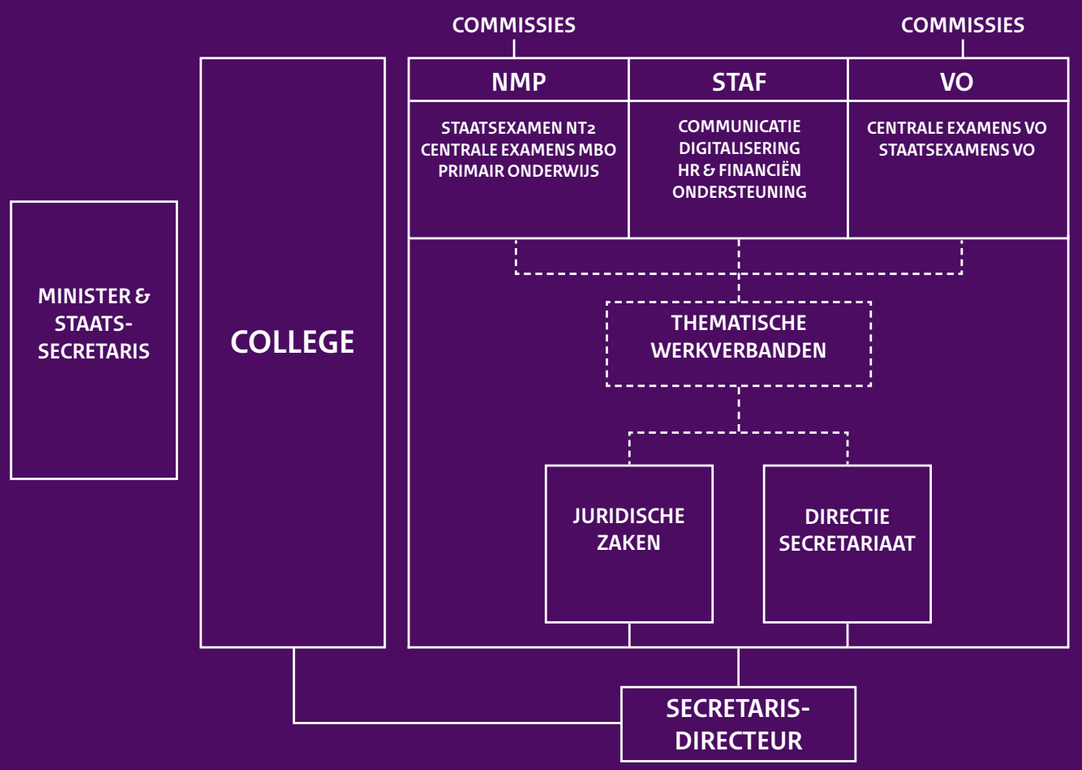
Leden
drs. W.B. (Wiebo) Spoelstra (vo)
dr. mr. A.M.L. (Sander) Jansen (wo)
mw. S. (Sonja) Koch (docentlid vo)
drs. R. (Robert) Leeftink RC (mbo)
drs. H. (Huug) de Deugd (hbo)
mw. mr. C.W.M. (Carin) Zandbergen Med (po)

Plaatsvervangende leden
drs. S.J. (Sense) de Groot (vo)
mw. dr. M.M. (Monique) Scheepers (wo)
mw. C. (Chantal) Kroon-Baten (docentlid vo)
mw. R. (Rianne) van der Meij (mbo)
drs. D. (Dirk) Wakker MME (hbo)
dhr. D. (Dave) Ensberg-Kleijkers MSc (po)

Tot 1 oktober 2024 maakten ook Yvonne van Zijl (docentlid vo), Andrea Kaim Lamers (mbo), Karen Peters (po) en Afke Jansen (plaatsvervangend docentlid vo) deel uit van het college.

Secretaris-directeur
De heer dr. M. (Marc) Spierings

ORGANOGRAM COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

VOORWOORD

JOHN VAN DER VEGT

Ik kijk terug op een productief jaar, waarin we kritisch hebben gekeken naar wie we als CvTE willen zijn. Namelijk een verbindende, betrouwbare partner. Een partner die het gesprek aan durft te gaan. En die samenwerkt met anderen. Een partner die processen en producten waar mogelijk openbaar maakt en transparant is over wat we doen met verbeterpunten. En eentje die bewust extra focus legt op passend toetsen en examineren, een belangrijk sectoroverstijgend thema.

2024 was het jaar van de eerste doorstroomtoetsen po, van verschillende schoolbezoeken in het mbo, van veel succesvolle afnames van staatsexamens Nt2 en vo en van een wederom succesvolle campagneperiode voor het vo. Ook hebben we verder inhoud gegeven aan onze rol met betrekking tot examinering in het Caribisch gebied. Kortom: een jaar waarin we zeker niet stil hebben gestaan.

In dit verslag blikken we terug op dat jaar. En dat doen we met persoonlijke verhalen (zie hoofdstuk 1). Enkele onderwerpen die hierin aan bod komen zijn de commissies binnen het vo, passend examineren binnen het mbo, een terugblik op het eerste jaar doorstroomtoetsen en de klachtenprocedure vanuit juridische zaken. In hoofdstuk 2 vind je data van de verschillende sectoren, maar ook de juridische verantwoording. We sluiten het jaarverslag af met de personele en financiële rapportage in hoofdstuk 3.

Ik wens je veel leesplezier!

LEESWIJZER

Het jaarverslag 2024 van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) bestaat uit drie hoofdstukken.
In hoofdstuk 1 komen mensen die betrokken zijn bij ons werk aan het woord. Hiervoor maken we gebruik van interviews met collega's en externen over of vanuit de verschillende sectoren. Het gaat om een dwarsdoorsnede van de verhalen van 2024. Deze (en andere) verhalen vind je ook op www.cvte.nl.

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving per sector van de reguliere (wettelijke) taken en de geboekte resultaten daarvan in 2024. Ook lees je hierin meer over juridische zaken en communicatie. Hoofdstuk 3 bestaat uit de financiële en personele rapportage.

1 Het College voor Toetsen en Examens in 2024

‘EEN GOED BEGIN IS HET HALVE WERK’

Marc Spierings, secretaris-directeur CvTE

In 2024 werden de doorstroomtoetsen in het primair onderwijs voor het eerst afgenomen. De eerste afname voor het CvTE als kwaliteitsbewaker en normeerder in plaats van als toetsaanbieder. Marc Spierings, secretaris-directeur van het CvTE, blikt terug.

Nieuwe taak

‘We begonnen op 1 januari 2023 aan onze nieuwe taak terwijl we nog volop bezig waren als aanbieder van de Centrale Eindtoets. Dat was een behoorlijke uitdaging, rijden op twee sporen. Op het ene spoor een toets aanbieden als één van de toetsaanbieders, op het andere spoor met de toetsaanbieders en onafhankelijke deskundigen de nieuwe rol voorbereiden als kwaliteitsbewaker en normeerder van doorstroomtoetsen

Voordeel, althans zo zag ik het, was dat het eindtoetsenstelsel had laten zien wat er beter moest in het doorstroomtoetsenstelsel. Dat zat hem vooral in eenduidigheid: één normering en één beoordelingskader voor alle toetsen. Verschillende, toch vergelijkbare toetsen die recht doen aan de toetsprestatie van de leerling.

Vanuit die opdracht zijn we gaan ontwerpen. Kwaliteitscriteria opstellen, procedures vormgeven. Alles transparant en reproduceerbaar, ondersteund door onafhankelijke deskundigen en in afstemming met de toetsaanbieders. Alles volgens de regels van de kunst. Helder maken wat Stichting Cito doet als adviseur, per beoordeling onafhankelijk advies inwinnen van inhoudelijk deskundigen om te zorgen dat het college toetsen kan erkennen op solide gronden. De belangen zijn duidelijk. Op basis van deze toetsen krijgt een groot aantal leerlingen een toetsadvies, naar welk schooltype ze kunnen gaan. Een objectief tweede gegeven naast het schooladvies. Dat neem je heel serieus en zo zaten we erin.’

Wennen aan veranderingen

‘Vernieuwing brengt verandering en een mate van onvoorspelbaarheid, dat is spannend. Ons werk blijft mensenwerk. Het is nadenken, wegen, afstemmen en vormgeven. Elke keer als een leerling een toets afneemt, is het ook een toets voor de toetsenmaker zelf, het mes snijdt aan twee kanten. Het was wennen, zowel voor ons als voor de toetsaanbieders.
De Inspectie van het Onderwijs besloot terecht dat de afname in 2024 een nulmeting zou worden. Een nieuw stelsel vraagt ook om herijking van het toezicht. En er zijn altijd andere zaken om rekening mee te houden. Hoewel niet zozeer voor het CvTE, bleek de combinatie van een vroeger afnamemoment en carnaval bijvoorbeeld ook een aandachtspunt.’

Voorbeeldige normering

‘Het blijft bijzonder om met verschillende toetsen maximaal vergelijkbare resultaten op te leveren. Helemaal als de toetsen ook nog eens recht moeten doen aan de prestatie van de individuele leerlingen. Het is een forse opgave om dat vorm te geven. Samen met de toetsaanbieders hebben we alles in het werk gesteld om dat voor elkaar te krijgen. We zaten na de afname dus ook met spanning uit te kijken naar de resultaten. De normering verliep voorbeeldig, volgens het boekje. Het beeld dat naar voren kwam was in lijn met wat we verwachtten op basis van simulaties met toetsresultaten uit voorgaande jaren. Daar waren we echt blij mee. Opgelucht. Wat ik al zei: mensenwerk….’

Reacties en kritieken

‘Natuurlijk leidde de eerste toetsafname tot reacties. De normering was anders, dus de toetsadviezen vielen soms anders uit dan scholen gewend waren. Wat ook een rol speelde was dat er een nieuwe beleidsmaatregel was ingegaan die scholen verplichtte om het schooladvies ‘naar boven’ bij te stellen wanneer het toetsadvies ‘hoger’ uitviel. De effecten daarvan, onder meer op het praktijkonderwijs, liepen dwars door de reacties op het doorstroomtoetsenstelsel heen, terwijl ze welbeschouwd met die toetsen niets te maken hadden.
Een soort gestapeld effect.

Hoe we dat hebben ervaren? Laat ik zeggen: dat was wel even slikken. Het gaat hier toch om je werk waar je je voor hebt ingezet. Je ziet de gevolgen van diverse veranderingen waarvan je wéét dat mensen die onder die ene noemer van ‘doorstroomtoets’ samenvatten. Dan kun je zaken wel willen uitleggen, maar ja. Opeens gaat het hard en komen er drastische voorstellen voorbij. Het roer moet om. Je denkt: dit stelsel heeft nog maar één afname meegemaakt. Laten we de rust bewaren en koers houden. Eerst goed kijken en een aantal afnames beoordelen. Dan weet je toch echt beter wat er te verbeteren valt.’

Woo-verzoeken

‘Ook kregen we een aantal verzoeken op basis van de Wet open overheid (Woo). Dat was een enorme hoop extra werk omdat het zo’n beetje alles betrof wat wij hadden vastliggen op het onderwerp doorstroomtoetsen. Dat vroeg soms wel het uiterste van de collega’s, zeker omdat dit het meest speelde in de zomerperiode, tijdens vakanties. Maar het is uiteindelijk gelukt en daar ben ik trots op. Het heeft er bovendien toe geleid dat we na deze eerste afname scherp in beeld hebben gekregen welke informatie we in het vervolg direct openbaar kunnen maken en op welke manier. Zoiets bereidt je voor op de volgende ronde.’

We voeren onze opdracht uit, dit is de bedoeling

‘Of het zinniger is om naar één doorstroomtoets te gaan? Dat is een politiek besluit. Net zoals een stelsel met meer eindtoetsen destijds een politieke wens was, vanuit de gedachte: geef scholen de ruimte om een toets te kiezen die het beste aansluit bij hun onderwijs en hun leerlingen.

Vanuit die gedachte zou één doorstroomtoets minder recht doen aan dat onderwijs en die leerlingen. Kort door de bocht doe je dan minder recht aan verschillen tussen leerlingen.
Ik hoor: er zijn verschillen tussen toetsen en dus willen we naar één toets, dan heb je dat niet. Maar die verschillen waren nu juist de bedoeling. Dat was de wens van de Tweede Kamer: verschillende toetsen. En uiteraard moeten die toetsen óók recht doen aan de toetsprestatie van de leerling. Precies de opdracht aan het CvTE en de reden waarom we werken zoals we werken, met één normering voor alle toetsen.

Wij hebben, met de toetsaanbieders, in 2024 een eerste keer uitvoering gegeven aan het stelsel waar de politiek om vroeg. Op basis van grondige analyse van die eerste afname van doorstroomtoetsen constateren wij dat we recht hebben gedaan aan de prestatie die een leerling laat zien op de toets. Wij hebben onafhankelijke onderzoekers gevraagd die eerste afname tegen het licht te houden. Ongetwijfeld levert dat inzichten op die we een plaats kunnen geven in toekomstige afnames.

De mensen die deze voor ons nog steeds vrij nieuwe taak uitvoeren, doen dat met hart en ziel. Voor die leerling, voor een goed toetsadvies dat recht doet aan de toetsprestatie. Dat is niet abstract, dat komt soms héél dichtbij. Collega’s hebben zelf kinderen die vroeger of later een doorstroomtoets maken. Mijn dochter is dit schooljaar aan de beurt. Voor al die kinderen zetten we ons in. Dat is onze opdracht. Werken voor en met mensen. Puur mensenwerk dus.’

Een goed begin…

‘Al met al was 2024 een uitdagend en succesvol jaar. We hebben een solide basis gelegd met een goede opstap naar de tweede afname. Terugkijkend zeg ik daarom: ‘Een goed begin is het halve werk.’

‘HET STAATSEXAMEN NT2 HEEFT ZICHZELF BEWEZEN’

Franke Teunisse, lid commissie staatsexamen Nt2

Franke Teunisse is al meer dan 30 jaar betrokken bij het staatsexamen Nederlands als tweede taal (Nt2), sinds de begindagen van dit examen. Ze begon als projectleider bij Bureau ICE, waar zij ook zelf examenopdrachten ontwikkelde en in haar laatste baan was ze betrokken bij de opleiding van Nt2-docenten. Ze vertelt hoe en waarom het examen wordt gemaakt.

‘Vanaf eind jaren ’80 was duidelijk dat er behoefte was aan beleid voor tweede taalonderwijs voor volwassenen die geen opleiding in Nederland hadden gevolgd. Er was nog geen manier waarop bijvoorbeeld migranten konden aantonen op welk niveau zij de Nederlandse taal beheersten. Doorstroom naar werk en opleiding, dat was het voornaamste doel. De examens boden die mogelijkheid op twee niveaus: programma I is op mbo-niveau, programma II is op hbo-/wo-niveau. Een diploma geeft toegang tot opleidingen en biedt een betere positie op de arbeidsmarkt. Inmiddels heeft het examen zichzelf ook bewezen: mensen komen inderdaad op de juiste plek terecht. De getoetste taalvaardigheid komt overeen met de benodigde taalvaardigheid.’

Franke is lid van de commissie staatsexamen Nt2. Deze commissie werkt in opdracht van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en bestaat uit onafhankelijke Nt2- en toetsdeskundigen. Zij bewaken het niveau en de kwaliteit van de opgaven en examens. Ook stelt de commissie van elke examenafname de uitslagen vast. De commissie gaat dan bijvoorbeeld na of een examen volgens afgesproken procedures is afgenomen.

Onderwerpen in het staatsexamen Nt2

‘In de examens wordt authentiek materiaal gebruikt. Bijvoorbeeld teksten die je echt tegen kan komen. De toetsconstructeurs van Bureau ICE en Cito BV ontwikkelen eerst opgaven, vervolgens worden die opgaven voorgelegd aan de commissie. Wij geven daar feedback op, die wordt verwerkt en zo komen we samen tot nieuwe opgaven. De opgaven komen nauwkeurig tot stand en ook worden de examens als geheel goed bekeken. Past het bij wat we hebben afgesproken? Hoe is de combinatie van opdrachten? Zit er voldoende afwisseling in de onderwerpen?’

De onderwerpen die aan bod komen, worden niet willekeurig gekozen. Al sinds de start van het examen is bepaald dat de taalvaardigheid binnen drie domeinen wordt getoetst: werk, opleiding en dagelijks leven.

‘Het is belangrijk om te bepalen: wat heeft iemand nodig op de plek waar hij of zij uiteindelijk terecht gaat komen? Mensen hebben taalvaardigheid nodig in het dagelijks leven, op een werkplek of op een opleiding. Een examen heeft uiteindelijk beperkte tijd. Je kan iemand niet een hele dag laten schrijven of spreken. Er is zoveel mogelijk variatie in onderwerpen, maar je kunt niet alles toetsen. Het moet dus een goede afspiegeling zijn van die drie domeinen.

In het begin werden de examens ook ‘startbewijzen’ genoemd, om aan te geven aan een opleiding of werkgever: ‘deze persoon heeft het geschikte taalniveau om een succesvolle start te maken met de opleiding of het werk’. Tegelijkertijd gaat de taalontwikkeling nog door. Je kunt bijvoorbeeld niet verwachten dat iemand dan al volledig vakjargon beheerst. Het zou mooi zijn als werkgevers weten dat zij daarin nog wel kunnen investeren.’

Onderdeel van inburgering

Sinds de Wet inburgering 2021 wordt het staatsexamen Nt2 ook ingezet als onderdeel van het inburgeringstraject. Dat zorgt ervoor dat meer mensen het staatsexamen maken. Sommige afnamemomenten zaten de afgelopen periode snel vol. In het examenrooster voor 2025 zijn er daarom meer afnamemomenten voor programma I ingepland. En bij grote drukte kunnen er nog meer afnamemomenten gepland worden.

Waarom wordt het staatsexamen nu ook als onderdeel van inburgering gebruikt? Franke legt uit: ‘Dat heeft te maken met de verhoogde taaleis naar B1-niveau. Inburgeraars moeten in principe laten zien dat ze B1-niveau beheersen, maar als dat echt niet haalbaar is, dan kan er nog afgeschaald worden naar A2-niveau. Programma I van het staatsexamen Nt2 is op B1-niveau, dus het is logisch dat het staatsexamen hiervoor wordt gebruikt. Het staatsexamen Nt2 is een ‘functioneel’ examen: alle toetstaken zijn taken die je in het echte leven kan tegenkomen in werk, opleiding en het dagelijks leven. Daarmee is het een goede dwarsdoorsnede van wat inburgeraars moeten leren en kunnen om zelfstandig mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving.’

Wil je weten hoe het staatsexamen Nt2 eruit ziet of wil je zelf oefenen met losse opdrachten of hele examens? Dat kan op de oefenomgeving van het staatsexamen Nt2.

‘WE ZIJN ER VOOR DE LEERLINGEN’

Sonja de Lange en Rianne Blokzijl, leden vaststellingscommissies vo

Wat maakt een vraag in een centraal examen voortgezet onderwijs tot een goede vraag? Wie bepaalt dat? En hoe gaat dat proces in zijn werk? Dit is aan de vaststellingscommissies van het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Twee van onze commissieleden, Sonja de Lange en Rianne Blokzijl, vertellen over bijdragen aan de centrale examens.

Vaststellingscommissies bestaan uit professionals uit de onderwijspraktijk. Sonja de Lange, docent groen vmbo op de Lingeborgh in Geldermalsen, is sinds vijf jaar lid van de vaststellingscommissie Profielvak Groen vmbo. Ze legt uit: ‘We beoordelen examenopgaven voor het profielvak Groen vmbo en stellen de centrale examens daarvan vast. Deze examens worden door een constructiegroep van Stichting Cito bij ons aangeleverd. Wij bepalen vervolgens met elkaar of een examen haalbaar is, of de vragen kloppen, of ze passen bij de eindtermen uit de syllabus en natuurlijk of we de vragen leuk vinden! We bekijken ze immers ook door de ogen van onze leerlingen.’

Waterdicht

Ook Rianne Blokzijl, voormalig docent Fries op het voortgezet onderwijs, nu docent Fries aan de pabo op NHL Stenden, en sinds 2016 lid van de vaststellingscommissie Fries vmbo/havo/vwo is enthousiast over het werk: ‘Ik vind het prachtig werk, want je kijkt in het geval van Fries heel kritisch naar de teksten én naar de vragen. Is het voor de leerling te beantwoorden? Kan de leerling in de war raken door de vraagstelling? Mijn overtuiging is altijd: ik ben er voor de leerling. Een examen moet waterdicht zijn. Je wilt niet dat een leerling door ons toedoen het examen niet goed kan maken. Ik ben ook een echte foutenzoeker! Dus ik vind het heel mooi aan dit werk dat je zo kritisch mag zijn; ik kan helemaal los.’

Cultuurshock

Rianne werd door de studiecoach van haar lerarenopleiding Fries -tevens voorzitter van de vaststellingscommissie- gepolst om lid te worden van de vaststellingscommissie. ‘In het begin was ik best onzeker of het wel iets voor me was. Ik kom uit een milieu waar studeren niet heel normaal is. Hiervoor werkte ik bij de Wibra. Ik vond het best een cultuurshock om ineens met zoiets inhoudelijks als examens te gaan werken. Maar uiteindelijk ben ik ook iemand die het Fries graag vooruithelpt, dus ik ben het gewoon gaan doen.’

Verrijkende ervaring

Voor Sonja was het vooral een interessante verrijking. ‘De vacature sprak me aan. Weer eens iets anders dan lesgeven.’ In het begin twijfelde Sonja nog over haar geschiktheid, maar tijdens het sollicitatiegesprek werd het haar snel duidelijk. ‘Ben je iemand die ergens iets van vindt en kun je goed je mening geven? Dan moeten we jou hebben, zeiden ze.’ Uiteindelijk werd het eerste examen waaraan Sonja meehielp niet afgenomen door coronamaatregelen. Maar ze zag de toegevoegde waarde van haar werk toen absoluut al in. ‘Als je al jaren examens afneemt, vraag je je soms af waarom er voor een bepaalde opgave gekozen is, of hoe ze zo’n vraag hebben kunnen bedenken! Door dit werk mag ik er nu echt iets van vinden en kan ik er invloed op uitoefenen. Uiteindelijk hopen we natuurlijk een examen vast te stellen waar iedereen blij mee is.’

Door elkaars bril kijken

Na een digitale start in het coronatijdperk, zijn de bijeenkomsten van de vaststellingscommissie van Sonja nu regelmatig fysiek. Een voordeel, vindt ze: ‘Het is fijn om elkaar af en toe in de ogen te kunnen kijken om vervolgens echt een lekkere discussie te hebben. Zo scherpen we elkaar aan, leer je telkens iets nieuws en stellen de discussies ook regelmatig mijn beeld bij. We zitten met vier groendocenten in de vaststellingscommissie, maar hebben allemaal onze eigen specialiteit. Daardoor leer ik soms ook door een andere bril naar een opgave te kijken. Wat voor mij heel logisch en gemakkelijk is, hoeft dat voor een ander niet te zijn. Die inzichten neem ik ook weer mee in mijn lessen.’

Examenvak Fries in stand houden

Rianne haalt vooral veel werkplezier uit bezig zijn met het vak Fries. ‘Het leukste vind ik om echt in zo’n tekst en examen te

duiken. Dat ik met een groepje ervoor kan zorgen dat leerlingen elk jaar weer een goed centraal examen Fries kunnen doen. Dat ze de mogelijkheid hebben om in hun eigen moedertaal of als tweede taal het Fries beter te leren beheersen. Het geeft me veel voldoening dat ik door mijn werk voor de vaststellingscommissie bijdraag aan het vooruithelpen en het in stand houden van het examenvak Fries.’

Dunne spoeling

Natuurlijk zijn er ook uitdagingen. Bij de vaststellingscommissie Fries zijn deze vooral praktisch. Rianne: ‘Het vinden van geschikte teksten op C1-niveau is lastig. Op dat niveau wordt in het Fries weinig meer geschreven, of het is heel stoffig. Een tekst moet natuurlijk ook een beetje leuk zijn. Dit zegt overigens gelijk iets over de positie van de taal; het is vooral een gesproken taal. Vaak worden daarom Nederlandse teksten vertaald naar het Fries.’ Een ander aandachtspunt is het vinden van nieuwe leden voor de commissie. ‘Ik denk dat er in Friesland misschien maar vijf of zes mensen rondlopen met een masterdiploma Fries, de spoeling is dun. Voor het Fries is het dus erg belangrijk dat startende docenten of docenten in het werkveld er serieus over nadenken om bij een vaststellingscommissie te gaan.’

Haviksoog

Daarnaast vraagt een goed examen vaststellen echt om een haviksoog. Sonja: ‘Soms hebben we met elkaar wel twintig keer naar een opgave gekeken en niets raars gezien, maar blijkt hij tijdens de afname toch niet goed te werken. De ervaring leert wel dat opgaves waar we op voorhand al veel discussie over hebben, het vaak minder goed doen in het examen. Maar daar leren we ook weer van. Het motiveert om het de volgende keer beter te doen.’ Ook gevoeligheden en ontwikkelingen in het veld houdt de commissie goed in de gaten. ‘Is er een schoonmaakmiddel negatief in het nieuws geweest, dan wil je niet dat daar ineens een afbeelding van in het examen zit.’ Tot slot wil Sonja graag een compliment geven aan de constructiegroepen van Stichting Cito. ‘De onderwerpen van het centraal examen zijn ieder jaar redelijk hetzelfde, maar je kunt niet iedere keer hetzelfde examen afnemen. Het is dan ook zo knap hoe een constructiegroep steeds creatieve, nieuwe opgaven kan construeren.’

‘WIJ WILLEN VAN KLACHTEN LEREN’

Jeroen Gribling, senior jurist

Jeroen Gribling werkt vanaf eind 2019 als senior jurist bij het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Ondanks het thuiswerken tijdens de COVID-periode ervoer hij zijn nieuwe job direct als een warm bad. ‘Ik werk al 15 jaar in Rijksdienst, voorheen onder andere bij Rijkswaterstaat en de Inspectie van het Onderwijs.’ Jeroen studeerde af als onderwijsjurist: ‘Mijn hele familie zit in het onderwijs. Ook al geef ik zelf geen les, ik heb veel bewondering voor het vak van docent. De affiniteit met onderwijs is er beslist, dus ik voel me bij het CvTE heel erg op mijn plek. Het werk is behoorlijk veelzijdig. Dossiers en vragen, rijp en groen en over het hele juridische spectrum, bereiken ons.’

Jeroen legt uit dat het CvTE een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) is. ‘Wij hebben bij wet bevoegdheden gekregen die wij zelfstandig uitoefenen. Denk bijvoorbeeld aan het vaststellen van regelingen en regels rond de centrale examinering; wanneer zijn er examens? Onder welke omstandigheden? etc. Ik schrijf deze regelingen, uiteraard inhoudelijk gevoed door mijn collega’s hier en in overleg met collega’s van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het CvTE werkt namens de minister ook als een soort vooruitgeschoven post bij het geven van constructie-opdrachten.’ Lees meer over de constructieopdrachten op examenblad.nl.

Breed en afwisselend

‘Als klein juridisch team – we zijn met z’n tweeën – begeleiden we alle juridische processen van het bestuursorgaan. Van het maken van de regels, tot het maken van afspraken met constructeurs en het toelaten tot en het afnemen van de staatsexamens. Verder zijn we betrokken bij ondersteuning van de staatsexamens, het opstellen van overeenkomsten, bijvoorbeeld overeenkomsten van opdracht, aanbestedingen, verzoeken Wet open overheid (Woo) en bezwaarprocedures of auteursrechtelijke kwesties, zoals die met betrekking tot door Cito gemaakte examenopgaven’, somt Jeroen op. ‘Heel breed en afwisselend dus. Niet alles laat zich goed voorspellen. We hebben een jaar gehad waarin we geen verzoek op grond van de Wet openbaarheid bestuur (Wob, inmiddels de Woo) hebben ontvangen en deze zomer ontvingen we er vier nagenoeg tegelijkertijd!’

Uiting van ongenoegen

‘Een van onze uitdagingen is het begeleiden van klachten.’ Jeroen doelt dan niet alleen op de formele klachtenprocedure met termijnen en een vast protocol: ‘Daar gaat al veel aan vooraf.’ Hij citeert met instemming de door de Nationale Ombudsman gebruikte definitie: ‘Een klacht is iedere uiting van ongenoegen’. ‘We willen voor iedereen goed bereikbaar en zo laagdrempelig mogelijk zijn. Dat begint met luisteren. We proberen met iedereen die een klacht indient zo snel mogelijk in gesprek te gaan, zodat we direct goed weten waar het om gaat en wie er binnen ons kantoor het meest geschikt is om de klacht inhoudelijk te behandelen. Zelf kijk ik naar de kaders in de wet. Soms kunnen we niet anders dan hoe we gehandeld hebben, dat leggen we dan ook uit. Door met elkaar in gesprek te gaan ontstaat er ruimte voor beide kanten van het verhaal. Naast examenkandidaten zijn het ook ouders, docenten en belangenorganisaties die hun ongenoegen uiten. Niet alleen bij ons komen klachten binnen, ook bij DUO en Cito. Het CvTE wordt bij de uitvoering van zijn wettelijke taken ondersteund door DUO. Zo heeft DUO een belangrijk deel van de bevoegdheden voor de uitvoering van de staatsexamens in mandaat ontvangen. De dienst plant en organiseert de staatsexamens en verzorgt bijvoorbeeld ook de communicatie met de kandidaten. Ook bij die organisatie gaat er wel eens wat mis. Dan zijn wij ten overstaan van de burger verantwoordelijk voor een zorgvuldige klachtenbehandeling.’

Jezelf blijven verbeteren

‘Wanneer het toch tot een formele klachtprocedure komt oordeelt ons college of de klacht gegrond is of niet en wat we van de klacht moeten of kunnen leren. Als een klager het daar vervolgens niet mee eens is of vindt dat hij onheus bejegend is bij het behandelen van de klacht, kan hij aankloppen bij de Nationale Ombudsman. Het college hoeft niet vaak te beoordelen of een klacht gegrond is of niet. De meeste klachten kunnen we al eerder naar voldoening van de klagers behandelen. Wij maken overigens dankbaar gebruik van de kennis van de Nationale Ombudsman. Zo heeft één van hun medewerkers op ons kantoor een workshop gegeven, onder andere over hoe om te gaan met ’complex klaaggedrag’. Om de kennis van collega’s en nieuwe medewerkers over juridische zaken verder te vergroten, geef ik zelf ook uitleg over klachtenbehandeling, bestuursrecht in het algemeen en over wat de Woo inhoudt.’

‘Wij zijn een kleine organisatie,’ benadrukt Jeroen. ‘Bij ons belandt je klacht niet op een grote stapel. Als er iets is, kunnen mensen ons altijd mailen of bellen. Wij proberen hen dan snel te helpen met een goede uitleg of beantwoording van hun vragen. Daarmee voorkom je vaak een wat formelere procedure. Wij willen ook van klachten leren. Want als je niet weet wat je verkeerd doet, kan je jezelf niet verbeteren.’

‘PERSOONLIJK AANWEZIG ZIJN IS ECHT VAN MEERWAARDE’

Martin van Reeuwijk en Elsa Postma, clustermanagers examens Cariben

Begin 2024 brachten Elsa Postma en Martin van Reeuwijk van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) een werkbezoek aan het Caribisch gebied.
De eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn ‘bijzondere gemeenten van Nederland’. Op Sint Eustatius en Saba is het onderwijs Engelstalig. Curaçao, Aruba en Sint Maarten (de CASt-eilanden) zijn zelfstandige landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Zij maken, net als Bonaire, (voor de meeste vakken) gebruik van de Nederlandse centrale examens, vooral vanwege de aansluiting op het vervolgonderwijs in Nederland. Dat betekent grotendeels hetzelfde curriculum en hetzelfde eindexamen.

Jaarlijks is er een ‘vierlandenoverleg’ tussen Nederland en de CASt-eilanden over de examinering in het voortgezet onderwijs. Elsa: ‘We hebben het hele jaar door online contact en overleg, maar ook dit jaar bleek hoe waardevol het is in de praktijk te ervaren hoe het onderwijs en de voorbereiding op de centrale examens op de eilanden verloopt.’ Martin: ‘Dit jaar was het vierlandenoverleg op Sint Maarten. Met collega’s van de lokale examenbureaus, lokale bestuurders en twee collega’s van DUO bespraken we het afgelopen examenjaar en keken we naar de komende examens en andere toekomstige ontwikkelingen.’

Recht doen aan eigen achtergrond

‘De uitwisseling tussen de vier landen is heel effectief en bovendien goed voor de onderlinge contacten tussen de collega’s van de CASt-eilanden’, vervolgt Martin. ‘Zo vaak zien de collega’s op de eilanden elkaar niet.’ Een terugkerend gespreksonderwerp is hoe de centrale examens beter recht kunnen doen aan de (culturele) achtergrond van de leerlingen. Voor het vak aardrijkskunde bijvoorbeeld is het onderdeel over eigen leefomgeving vervangen door een onderdeel over de eigen eilanden. We bespraken hoe dit in de praktijk werkt en of iets vergelijkbaars voor het vak geschiedenis ontwikkeld zou kunnen worden. Ook als we in Nederland de centrale examens ontwikkelen, moeten betrokkenen zich er bewust van zijn dat niet alle informatie of begrippen bekend zijn voor de kandidaten uit het Caribisch gebied.’

Engelstalig onderwijs

‘We hebben een aantal eilanden bezocht. Eerst zouden we Saba en St. Eustatius aandoen,’ vertelt Elsa. ‘Helaas lukte een bezoek aan Saba niet, het weer was te slecht voor de overtocht van Sint Maarten naar Saba. Op beide eilanden wordt in het Engels lesgegeven en geëxamineerd volgens het Caribisch onderwijs-systeem. Nederlands is wel een schoolvak. Onze rol op Saba en Sint Eustatius is vooral het monitoren van de Engelstalige examinering. Op Sint Eustatius bezochten we de Gwendoline van Puttenschool voor voortgezet onderwijs. Het enthousiaste welkom was hartverwarmend. Met docenten en leerlingen bespraken we allerlei actuele zaken. Ook overlegden we met de contactpersoon op Sint Eustatius van het Caribean Examination Counsel (CXC) over de komende examinering.’

Nederlands als vreemde taal

Martin: ‘Op Curaçao hadden we een overleg met het Expertise-centrum voor Toetsen & Examens (ETE), onder andere over digitalisering, het vak geschiedenis en praktijkexamens.
Tijdens een werksessie met docenten Nederlands kwam het centrale examen Nederlands aan de orde. Voor veel leerlingen is Nederlands niet de moedertaal maar een vreemde taal, terwijl ze op school en tijdens het centrale examen wel moeten voldoen aan de Nederlandse eisen. Op meerdere niveaus wordt er al langer nagedacht en gesproken over hoe het onderwijs, toetsing en examinering van het vak Nederlands beter kan aansluiten op de situatie in de Cariben. Je wilt tenslotte alle leerlingen tot hun recht laten komen. Daarom is ervoor gekozen om Nederlands als vreemde taal te gaan onderwijzen en examineren. Dat vraagt heel wat in de uitvoering, hoe ga je dat vormgeven en wat zijn de consequenties? Ook op ministerieel niveau (wetgeving) en binnen de Taalunie wordt hier verder aan gewerkt.’

Grote scholengemeenschap

Elsa: ‘De laatste dagen waren we op Bonaire waar we de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) bezochten. Dit is de enige school voor voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs op het eiland met zo’n 1.800 leerlingen. Het onderwijs en de examens zijn in het Nederlands. Met de docenten en schoolleiding hebben we overlegd over alle aspecten van examinering en uiteraard ook over de taalproblematiek.’

Brede uitwisseling

‘Voor mij was het mijn eerste bezoek aan de Cariben’, vervolgt Elsa. ‘Sinds begin 2023 ben ik werkzaam bij het CvTE. Ik ben hier betrokken bij de beroepsgerichte examens vmbo. Vanaf najaar 2023 werk ik ook mee aan het overleg en de voorbereiding van de examens op de Cariben. Ik vond het mooi te ervaren dat iedereen hetzelfde doel voor ogen heeft: leerlingen tot hun recht laten komen en voor hen de voorwaarden scheppen om een goede toekomst op te bouwen. De feedback die we kregen en de brede uitwisseling over praktische en meer inhoudelijke zaken rond examinering maakten me nog meer bewust van dat doel. Het gaat echt meer leven als je daar zelf bent.’

‘IEDERE KANDIDAAT MOET HET EXAMEN KUNNEN MAKEN’

Bea van Heukelom, Rowena de Bas, Cornalijn van Leuzen-Bijker, Marjan Bolt-Swart, betrokkenen passend examineren mbo

Bea van Heukelom, manager passend toetsen en examineren nmp (staatsexamen Nt2, mbo en po), begon ruim een jaar geleden bij bet College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is onder andere verantwoordelijk voor het vaststellen van de centrale examens in het mbo. ‘Ons uitgangspunt is dat iedere kandidaat in staat moet zijn het examen te maken’, vertelt Bea.

Aangepaste examens

‘We maken de examens zo toegankelijk mogelijk voor alle kandidaten. Omdat dit niet voor 100% te realiseren is, zorgen we voor aangepaste examens voor studenten met visuele en auditieve beperkingen. Dit doen we onder andere in samenwerking met experts uit het veld.’

Rowena de Bas is zo’n expert. Zij doet in opdracht van het CvTE voorstellen voor aanpassingen aan mbo-examens Nederlands voor studenten met een visuele beperking. ‘Ik werk sinds kort in het gevangeniswezen, maar heb daarvoor onder meer als docent Nederlands bij Visio gewerkt. Als expert krijg ik de centrale examens mbo Nederlands aangeleverd en geef daarop aan waar studenten die blind of slechtziend zijn tegenaan kunnen lopen bij het maken van die examens. Ik bespreek mijn voorstellen met Dedicon, de organisatie die teksten voor blinden en slechtzienden toegankelijk maakt. Vervolgens kijkt het CvTE naar de voorgestelde aanpassingen en of aan de kwalificatie-eisen wordt voldaan. En terecht. Want het gaat er niet om dat een examen makkelijker wordt, maar dat de vaardigheden die een student heeft er ook uit kunnen komen.’

Spelregels passend examineren

Naast het maken van aangepaste examens voor visueel en auditief beperkte studenten, stelt het CvTE ook regels op voor passend examineren bij de centrale examens in het mbo. Binnen deze regels is er veel ruimte voor het doen van aanpassingen. Bea licht toe: ‘Afgestemd op de belemmeringen die een individuele student ervaart, zijn er verschillende mogelijkheden voor het aanpassen van de manier waarop de examens worden afgenomen en voor het aanpassen van de examenomstandigheden. Je kunt hierbij denken aan extra tijd voor een examen, het inlassen van een pauze, een aangepaste werkplek of de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon. Een beperking betekent niet automatisch een aanpassing. Het draait om de vraag: Wat is nodig om de belemmering die de student ervaart bij het maken van het examen weg te nemen zonder afbreuk te doen aan de kwalificatie-eisen? Passend examineren maakt dat alle studenten kunnen laten zien wat ze in hun mars hebben.’

Vernieuwde brochure en helpdesk

Een van Bea’s grote klussen dit jaar was een grondige herziening van de brochure ‘Special Needs Special’, de jaarlijkse brochure over bovengenoemde spelregels voor passend examineren in het mbo. De nieuwe brochure met de titel: ‘Passend examineren in het mbo centrale examens 2024-2025’ is recent gepubliceerd en verspreid. De focus van de brochure ligt niet meer zozeer op de beperking van examenkandidaten in het mbo, maar op de vraag ‘wat heeft een kandidaat nodig?’ De vernieuwde brochure geeft onder meer voorbeelden van mogelijke aanpassingen.

‘Bovendien kunnen scholen ons bij vragen altijd benaderen via het contactformulier op examenbladmbo.nl. Onze helpdesk-medewerkers denken graag mee en ook ikzelf help scholen om bij complexe vragen de goede afwegingen te maken. Maar uiteindelijk is het aan de mbo-instelling zelf om te bepalen wat voor wie wordt ingezet’, vult Bea aan.

Niet te soepel, niet te streng

Voor de herziening van de brochure heeft Bea intensief samengewerkt met een klankbordgroep. ‘Op onze oproep, om vanuit de praktijk mee te denken over de nieuwe brochure passend examineren, kregen we onverwacht veel aanmeldingen. De leden komen uit het hele land en vertegenwoordigen verschillende rollen rond passend examineren.’

Cornalijn van Leuzen-Bijker, begeleidingsadviseur passend onderwijs bij het Talland College en lid van de klankbordgroep, benadrukt dat de brochure duidelijker en beter leesbaar is geworden. ‘De nieuwe insteek om veel beter te kijken naar wat de student nodig heeft en niet meer alleen uit te gaan van de classificatie, klonk mij als muziek in de oren. Daarom heb ik mij direct aangemeld. Veel aanpassingen zijn redelijk makkelijk te beoordelen, zoals tijdverlenging, bijvoorbeeld voor kandidaten met dyslexie of dyscalculie. Maar ik merk dat er steeds meer studenten in ‘een grijs gebied’ vallen. Dat vraagt veel meer om maatwerk. In de klankbordgroep konden we onze eigen ervaringen inbrengen en met elkaar uitwisselen. Dat hielp om voor de brochure scherp te krijgen wat er leeft en waar bij mbo’s behoefte aan is als het gaat om passend examineren en het toepassen van de regels daarvoor. Je mag niet te soepel zijn, maar ook niet te streng.’

Passend onderwijs start bij de intake

Ook Marjan Bolt-Swart, beleidsadviseur onderwijs bij mbo Noorderpoort in Groningen, houdt zich binnen haar organisatie bezig met passend examineren. ‘We waren al van plan de processen daarvoor beter in te richten en mijn deelname aan de klankbordgroep viel daar mooi mee samen. De student die extra ondersteuning nodig heeft, verdient onze aandacht. Dit vind ik van groot belang. Het is een goede ontwikkeling dat die extra ondersteuning niet meer wordt benaderd vanuit de beperking of handicap, maar meer stuurt op wat de belemmeringen zijn. Dit dwingt ons om nog beter het gesprek aan te gaan over wat een mbo-student nodig heeft. Dat geldt niet alleen bij het examen. Passend onderwijs start al bij de intake.’ Ook Marjan is enthousiast over haar deelname: ‘Ik kon vanuit de praktijk input leveren voor de brochure. Het heeft mijn betrokkenheid bij dit thema versterkt en mijn netwerk vergroot.’

Klankbordgroep gaat verder

Bea: ‘Na de publicatie van de brochure hebben we een webinar georganiseerd. Daar was grote belangstelling voor. Ruim 250 mensen sloten bij dit webinar aan. De deelnemers hadden veel vragen. Deze vragen vertalen wij naar veelgestelde vragen die we op examenbladmbo.nl plaatsen. We blijven zoeken naar mogelijkheden om zoveel mogelijk mensen te bereiken en te informeren. Daarom stopt de klankbordgroep niet bij de afronding van de brochure. We willen volgen hoe de informatie landt bij de mbo’s en achterhalen waar verder nog behoefte aan is.’

‘ZEG KUMAR, IS DIT IETS VOOR JOU?’

Kumar Qualm, examinator staatsexamens vo

Sinds 2024 is Kumar Qualm examinator bij de staatsexamens voortgezet onderwijs (vo). Vol aanstekelijk enthousiasme vertelt deze docent Engels over zijn eerste ervaringen.

Echt mijn passie

Kumar geeft al negen jaar les op het Corderius College in Amersfoort. ‘Waarom ik docent ben geworden?’, vraagt Kumar lachend. ‘Ik hou van samenwerken met mensen, van sociale contacten. Daarnaast kan taal mensen met elkaar verbinden. Ik geef mijn leerlingen graag iets mee om hun wereld te vergroten. In het begin dacht ik altijd dat ik in het onderwijs zou beginnen en daarna verder zou kijken, maar nu vraag ik mezelf af of ik wel iets anders zou willen. Dit is echt mijn passie’.

Dat laatste valt ook een collega van Kumar op. Deze docent aardrijkskunde is examinator voor de staatsexamens vo. ‘Hij zei tegen mij, ‘zeg Kumar, is dit iets voor jou?’ Ik ben meteen gaan grasduinen op het internet en werd heel snel enthousiast over de verhalen die ik las. Toen ik gesolliciteerd had leek er in eerste instantie geen plek, maar gelukkig mocht ik toch op gesprek komen. Ik werd aangenomen en nadat ik mijn beschikbaarheid had doorgegeven werd ik op verschillende plekken ingeroosterd om mondelinge college-examens af te nemen.’

Contact maken

Zijn eerste dag was in Amsterdam. Kumar vormde samen met ervaren examinator Dennis een examencommissie. ‘Uiteraard was ik die eerste dag wel een beetje gespannen. Ik had alles super strak voorbereid, maar merkte al snel dat ik dat los mocht laten. De kandidaat die je moet examineren ken je niet en in de korte tijd die je hebt, moet je proberen contact te maken. Dat is echt het allerbelangrijkste. Ik probeer een kandidaat gerust te stellen en contact te maken. Soms is dit even zoeken. Je probeert de kandidaat figuurlijk bij de hand te nemen en duidelijk te maken dat deze alle mogelijkheden krijgt om te laten zien wat deze in huis heeft. Ik kan me één kandidaat herinneren die heel gedemotiveerd overkwam, terwijl we merkten dat ze eigenlijk wel heel veel wist. Toen ze na haar mondelinge examen weg liep, zei ze enigszins verbaasd: ‘bedankt, dit was eigenlijk een heel leuk gesprek’ en ze liep met een lach weer het lokaal uit. Dit was zo’n geluksmomentje en een les dat je vanuit contact wel op de ‘plaats bestemming’ komt.’

Een verrijking

In 2024 is Kumar zeven dagen ingezet als examinator. ‘Daar ben ik echt heel blij mee, omdat het tof is kandidaten te examineren die buiten de gebaande onderwijspaden proberen hun diploma te halen. Het is echt maatwerk. Daarnaast neem ik al deze ervaringen mee in mijn functioneren op mijn eigen vo-school. Ik had op school nog nooit gehoord van de staatsexamens vo. Veel docenten kennen het niet, terwijl het voor een deel van deze docenten wel een verrijking of prachtige aanvulling kan zijn. Je kijkt namelijk buiten je eigen lokaal, school en daarbij behorende populatie. Ik leer veel van mijn staatsexamen-collega’s met wie ik mondelinge examens afneem en misschien nog wel meer van alle kandidaten die soms buiten de belevings-wereld van mijn eigen school liggen.’

2 Taken, feiten en cijfers

2.1 TOETSEN PRIMAIR ONDERWIJS

Het CvTE is sinds 2024 verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van doorstroomtoetsen in het primair onderwijs (po) in Nederland en Bonaire, en leerlingvolgsystemen (LVS) in het po in Europees en Caribisch Nederland. Daarnaast zijn we als CvTE verantwoordelijk voor het bewaken van de vergelijkbaarheid van de resultaten op de doorstroomtoetsen (de normering).

2.1.1 Leerlingvolgsystemen

In 2024 heeft het CvTE acht leerlingvolgsystemen beoordeeld volgens de Regeling beoordelingskader leerlingvolgsystemen toetsen po:

- Een leerlingvolgsysteem is voor tien jaar erkend en een leerlingvolgsysteem is niet erkend.
- Zes leerlingvolgsystemen zijn gezien voor een tussentijdse check met een positief besluit als resultaat. De initiële beoordeling van deze leerlingvolgsystemen vond vijf jaar geleden plaats.

In 2024 heeft het CvTE één bezwaarprocedure doorlopen. Dit heeft niet tot een aanpassing van het besluit geleid.

Het CvTE biedt de mogelijkheid aan aanbieders om gebruik te maken van een zogenaamde Vroegtijdige onderwijskundige beoordeling (VOB). Opgaven kunnen daarmee inhoudelijk worden beoordeeld voordat aanbieders deze willen gaan uitproberen. In 2024 is dit uitgevoerd voor twee leerlingvolgsystemen.

2.1.2 Doorstroomtoetsen

In 2024 zijn de eerste doorstroomtoetsen afgenomen en heeft het CvTE dus voor het eerst een landelijke normering vastgesteld. In totaal hebben 6.665 scholen een doorstroomtoets afgenomen bij 174.053 leerlingen. Over de landelijke toetsoverstijgende normering hebben we een rapportage gepubliceerd. Hierin zijn de resultaten op landelijk niveau en per doorstroomtoets opgenomen. Hieronder vind je de tabel met daarin de verdeling over de verschillende schooltypes op basis van de normering.

TABEL 1 Aantallen en percentages toetsadviezen landelijk

Toetsadvies	Aantal leerlingen	Percentage leerlingen
pro/vmbo bb	4.276	2,5
vmbo bb/kb	26.075	15,0
vmbo kb/gl-tl	37.873	21,8
vmbo gl-tl/havo	50.412	29,0
havo/vwo	34.998	20,1
vwo	20.419	11,7

In 2024 ontving het CvTE acht[1] toetsen ter beoordeling voor de afname in 2025. Alle acht voldoen aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in ons beoordelingskader. Deze toetsen zijn in februari 2025 afgenomen.

Daarnaast heeft het CvTE voor vijf doorstroomtoetsen een vroegtijdige onderwijskundige beoordeling uitgevoerd, dat is inclusief de beoordeling van opgaven voor de doorstroomtoets Bonaire die nog in ontwikkeling is. Deze wordt hopelijk in het voorjaar van 2026 voor het eerst afgenomen.

2.1.3 Regelingen po

In 2024 heeft het CvTE de Regeling beoordelingskader voor de doorstroomtoetsen po[2] aangepast op basis van de ervaringen in het eerste jaar en is het Handboek normering doorstroomtoetsen gepubliceerd.[3] Ook vond in 2024 de voorbereiding van de regelingen voor de toetsen in Caribisch Nederland plaats.

[1] Vorig jaar waren er zeven indieningen, maar één aanbieder heeft in 2024 twee varianten apart ingediend (papier en digitaal).
[2] Zie: wetten.nl - Regeling - Regeling beoordelingskader doorstroomtoets PO - BWBR0047614.
[3] Zie: wetten.nl - Regeling - Het normeringshandboek 2024 - BWBR0049380.

2.2 CENTRALE EXAMENS VO

Het CvTE stelt voor de centrale examens vo de syllabi vast met de specificaties voor de examenstof uit het examenprogramma. Ook geven we de opdracht om de opgaven tot stand te brengen en deze vast te stellen. Daarnaast zijn we onder meer verantwoordelijk voor het bepalen van het examenrooster, de toegestane hulpmiddelen en de beoordelingsnormen. Hieronder vind je data van de centrale examens vo 2024, in vergelijking met voorgaande jaren.

Aantallen

TABEL 2 Aantal examenkandidaten per schooltype in de afgelopen jaren

Jaar	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gl/tl	havo	vwo	totaal
2020	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2021	15.838	27.431	54.377	58.608	41.282	197.536
2022	14.827	25.865	51.769	54.993	40.929	188.383
2023	13.465	24.031	48.893	49.804	37.381	173.574
2024	**14.544**	**26.037**	**50.983**	**50.335**	**36.847**	**178.746**

In 2020 zijn geen centrale examens afgenomen vanwege corona. Uit tabel 2 blijkt verder dat er sprake is van een dalend aantal deelnemende examenkandidaten. De data in de tabel hebben tot en met 2022 betrekking op het aantal ingeschreven kandidaten bij het begin van het cursusjaar, zoals verstrekt door DUO. Het aantal kandidaten dat elk jaar feitelijk examen doet, ligt gemiddeld genomen enkele procenten lager dan de inschrijfdata. Scholen houden bij het opgeven van de aantallen bij DUO soms een zekere marge aan. Vanaf 2023 zijn de gegevens gebaseerd op de daadwerkelijke aantallen examenkandidaten (Bron: DUO, Examenmonitor 2023 en Examenmonitor 2024).

Resultaten

Slagingspercentages per examenniveau

Het slagingspercentage per examenniveau is het resultaat van de behaalde cijfers van leerlingen op het schoolexamen en het centraal examen samen. Een analyse van de slagingspercentages per examenniveau wordt jaarlijks door DUO in de Examenmonitor Voortgezet Onderwijs gepubliceerd.

Bekijk ook

- Verslag centrale examens vo 2024 | Publicatie | CvTE
- 'Bij normeren gaan we niet over één nacht ijs' | Over ons | CvTE

2.3 STAATSEXAMENS VO

De staatsexamens vo voor vmbo, havo en vwo bestaan uit twee onderdelen: het centraal examen vo en het college-examen. Het college-examen bestaat uit een mondeling examen, bij een aantal vakken aangevuld met een schriftelijk of praktisch college-examen. Het CvTE is onder andere verantwoordelijk voor het vaststellen van het examenreglement, het programma van toetsing en afsluiting, het organiseren, afnemen en beoordelen van de examens, de benoeming van examenfunctionarissen en het vaststellen van de uitslag en het uitreiken van diploma's en certificaten.

Kandidaten die deelnemen aan het staatsexamen zijn grofweg in drie groepen te verdelen. Namelijk een groep kandidaten die onderwijs volgt op het voortgezet speciaal onderwijs (aangeduid met vso). En een meer diverse groep kandidaten (aangeduid met vo) met heel verschillende achtergronden, zoals kandidaten die zich individueel, zelfstandig op een examen voorbereiden en kandidaten die op een school voor particulier onderwijs zitten.

De derde groep kandidaten bevindt zich in Caribisch Nederland; Bonaire, Sint Eustatius en Saba (aangeduid met BES). Deze laatste groep is relatief klein.

Terugblik 2024

In 2024 namen 7046 kandidaten deel aan het staatsexamen vo. Van de 7.046 staatsexamenkandidaten kwam ruim de helft van het vso, namelijk 3.756 kandidaten en waren er 93 kandidaten uit Caribisch Nederland.

TABEL 3 Aantal kandidaten staatsexamens vo

	2021	2022	2023	2024
Totaal aantal kandidaten vso	3.632	3.680	3.667	**3.756**
Totaal aantal kandidaten vo	3.131	2.763	2.891	**3.197**
Aantal geslaagde diplomakandidaten	2.840	2.522	2.727	**2.848**

Bovenstaande gegevens zijn afkomstig uit de Staatsexamenmonitor Voortgezet Onderwijs 2024 opgesteld door DUO. Bekijk voor meer cijfers en achtergrondinformatie deze monitor.

Bekijk ook

'Elke individuele kandidaat doet er toe' | Over ons | CvTE

2.4 CENTRALE EXAMENS MBO

Het CvTE is verantwoordelijk voor de centrale examens Nederlandse taal en Engels in het mbo. Dit houdt in dat we zorgen voor de examens, inclusief de normering ervan. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor de afnameregels, afnameplanning, toegestane hulpmiddelen (kladpapier, pen, woordenboeken) en het verstrekken van informatie over de examens via examenbladmbo.nl. Daarnaast is het CvTE verantwoordelijk voor richtlijnen met betrekking tot passende examens. Sinds het schooljaar 2019-2020 is rekenen een instellingsexamen. Scholen kunnen daarvoor gebruikmaken van de oude centrale examens rekenen voor het mbo van het CvTE. Die rekenexamens blijven beschikbaar tot en met het studiejaar 2024-2025.

TABEL 4 Aantal afnames centraal examen Nederlands

Jaar	Nederlands 2F	Nederlands 3F
2020	83.287	95.166
2021	90.199	121.104
2022	81.648	110.492
2023	77.513	105.352
2024	**76.727**	**102.940**

TABEL 5 Aantal afnames centraal examen Engels

Jaar	Engels B1	Engels B2
2020	81.876	7.020
2021	110.450	8.678
2022	98.574	8.259
2023	92.837	7.427
2024	**90.262**	**7.309**

Resultaten

In 2020 konden door de coronapandemie niet alle afnames doorgaan. Naar alle waarschijnlijkheid heeft in 2021 een inhaalslag plaatsgevonden, waardoor het totaal aantal afnames in dat jaar gemiddeld genomen veel hoger lag. Het totaal aantal afnames per examen daalt sinds 2022. Een verklaring hiervoor is dat het aantal mbo-studenten in niveau 2, 3 en 4 afneemt. Naast een daling in de mbo-populatie wordt bij kandidaten ook steeds minder vaak Engels op een hoger niveau (B2) geëxamineerd. Uit gesprekken met instellingen blijkt dat dit enerzijds te maken heeft met de motivatie van de studenten en anderzijds dat examineren op een hoger niveau niet altijd door instellingen wordt gestimuleerd of gefaciliteerd.

Bekijk ook

Examenverslag mbo 2023-2024 | Publicatie | CvTE

2.5 STAATSEXAMEN NT2

Het CvTE is verantwoordelijk voor de inhoud en de organisatie van het staatsexamen Nederlands als tweede taal (Nt2). We zorgen ervoor dat opgaven en examens worden vastgesteld, dat kandidaten zich kunnen inschrijven en dat zij certificaten en diploma's ontvangen.

Er zijn twee niveaus waarop examen afgelegd kan worden. Programma I is bedoeld voor mensen die willen werken of studeren op mbo 3-niveau of mbo 4-niveau. Het niveau is te vergelijken met taalniveau B1. Programma II is voor mensen die willen studeren of werken op hbo- of universitair niveau. Het niveau is te vergelijken met taalniveau B2.

TABEL 6 Aantal afnames staatsexamen Nt2

	Programma I	Programma II	Totaal
2020	11.418	13.865	25.283
2021	12.484	14.826	27.310
2022	13.997	15.410	29.407
2023	17.221	17.555	34.776
2024	**39.380**	**20.806**	**60.186**

In de aantallen afnames zien we een forse stijging ten opzichte van voorgaande jaren, namelijk 25.392 meer afnames, een stijging van 73%. Dit is het gevolg van de nieuwe Wet Inburgering 2021, waarin het staatsexamen Nt2 is aangewezen als het examen op niveau B1 en B2 voor inburgeringsplichtigen. De stijging is het grootst bij programma I omdat B1 het streefniveau is in de nieuwe wet inburgering 2021. Het CvTE heeft in 2024 extra examens ingezet om zo de capaciteit te vergroten.

Het examenprogramma bestaat uit vier onderdelen: Lezen, Luisteren, Schrijven en Spreken. De inhoud en taken van het examen zijn gericht op situaties die voorkomen in opleiding, werk en het dagelijks leven. Kandidaten die voor alle vier de examenonderdelen zijn geslaagd, krijgen het diploma staatsexamen Nt2. Kandidaten kunnen meermalen aan één of meer onderdelen van het examen deelnemen.

TABEL 7 Slagingspercentages staatsexamen Nt2, programma I

Jaar	Spreken	Luisteren	Schrijven	Lezen	Gemiddeld
2020	56%	62%	67%	57%	61%
2021	56%	66%	65%	58%	61%
2022	57%	65%	66%	53%	60%
2023	54%	62%	66%	55%	59%
2024	**57%**	**52%**	**70%**	**53%**	**58%**

De slagingspercentages voor Spreken en Schrijven zijn iets toegenomen, maar bevinden zich binnen de range van de afgelopen jaren. Het slagingspercentage voor Luisteren is sterk afgenomen in vergelijking met voorgaande jaren. We hebben hier op dit moment helaas geen verklaring voor, maar zullen het onderzoeken.

TABEL 8 Slagingspercentages staatsexamen Nt2, programma II

Jaar	Spreken	Luisteren	Schrijven	Lezen	Gemiddeld
2020	64%	66%	59%	46%	59%
2021	73%	67%	69%	59%	67%
2022	72%	60%	64%	59%	64%
2023	57%	62%	65%	56%	60%
2024	**57%**	**56%**	**66%**	**54%**	**58%**

De slagingspercentages bij Programma II zijn vergelijkbaar met voorgaande jaren, alleen bij Luisteren zien we een daling.

2.6 COMMUNICATIE EN DIENSTVERLENING

2.6.1 Klantcontact

Gedurende het hele jaar beantwoordt team klantcontact vragen in uiteenlopende categorieën. In de maanden april tot en met juni fungeert klantcontact als examenlijn. In onderstaande tabel staat een overzicht van de meldingen in 2024 t.o.v. de meldingen uit 2023.

TABEL 9 Aantal meldingen klantcontact

	2024		2023	
	Aantal	**Percentage van totaal**	**Aantal**	**Percentage van totaal**
computerexamens	36	0,7	33	0,7
centrale examens mbo	355	7,3	398	8,2
staatsexamens vo	108	2,2	49	1,0
staatsexamens nt2	810	16,7	866	17,8
centrale eindtoets po	52	1,1	62	1,3
centrale examens vo	3.374	69,7	3.310	68,0
klacht/ bezwaar/ beroep	2	0,0	2	0,0
algemeen CvTE	50	1,0	33	0,7
woordvoering	12	0,2	32	0,7
mailings/ examenblad	44	0,9	84	1,7
totaal	4.843	100,0	4.869	100,0

De meeste vragen die bij klantcontact binnenkomen zijn vo-gerelateerd. Van de 3.374 meldingen zijn er in totaal 1.083 vragen die gingen over passend toetsen en examineren. Dit is een toename van bijna 200 meldingen over dit onderwerp ten opzichte van vorig jaar. Dit kan te verklaren zijn door onder andere meer bekendheid en aandacht voor dit onderwerp. Deze meldingen gaan met name over vragen over mogelijkheden voor individuele leerlingen met een ondersteuningsbehoefte, zoals tijdsverlenging van het centrale examen. Daarnaast zijn er 1.505 inhoudelijke meldingen over de centrale examens vo binnengekomen bij de examenlijn, die ook onder klantcontact valt. Lees meer over het werk van de examenlijn.

Opvallend is dat er afgelopen jaar zijn meer vragen over staatsexamens vo zijn binnengekomen. Dit waren met name telefonische vragen van leerlingen en/of ouders. Deze vragen horen niet bij klantcontact, maar bij DUO. Zij zijn vervolgens daarnaartoe verwezen. De website van staatsexamens vo is hierop aangepast.

Verder zijn er voor Nt2 dit jaar iets minder meldingen binnengekomen ten opzichte van vorig jaar. Dit komt met name door een afname van het aantal telefonische vragen. Mogelijk is de aangepaste website, waarbij meer relevante informatie is gepubliceerd, hierop van invloed geweest.

Ten slotte zijn de meldingen voor woordvoering opvallend en niet de lading dekkend voor de werkelijke vragen. De geregistreerde meldingen betreffen de eerste vraag van journalisten over een specifiek onderwerp per mail. Hierover zijn vaak meerdere vervolgvragen gesteld. Die zijn niet los geregistreerd, maar aan de bestaande melding gekoppeld. Daarnaast zijn ook verschillende persvragen telefonisch beantwoord.

2.6.2 Communicatiemiddelen

College voor Toetsen en Examens
- www.cvte.nl
- Klantcontact: info@cvte.nl
- Instagram: www.instagram.com/hetcvte
- LinkedIn: https://www.linkedin.com/company/college-voor-toetsen-en-examens
- YouTube: Het College voor Toetsen en Examens - YouTube

Toetsen po
www.cvtetoetsenpo.nl

Centrale examens mbo
- www.examenbladmbo.nl – hieraan is een mailsysteem gekoppeld waarmee instellingen en examencommissies gericht geïnformeerd kunnen worden over de centrale examens Nederlandse taal en Engels. Daarnaast worden er aan instellingen rekenexamens beschikbaar gesteld die instellingen kunnen gebruiken als instellingsexamen.
- Ook is er voorbeeldmateriaal beschikbaar via https://mbo-oefenomgeving.facet.onl/

Staatsexamen Nt2
- www.staatsexamensnt2.nl – Inhoudelijke informatie over het staatsexamen Nt2, wat er van deelnemers verwacht wordt en staatsexamenregelingen en -procedures
- Nieuwsbrief over het staatsexamen Nt2
- Voorbeeldmateriaal voor alle vaardigheden en openbare opgaven Schrijven I en Spreken I is beschikbaar via https://nt2-oefenomgeving.facet.onl
- Facebook: https://www.facebook.com/StaatsexamensNt2

Centrale examens vo
- Septembermededeling, februari- en maartaanvulling 2024, zie www.examenblad.nl
- Examenlijn voor vragen van docenten gedurende afnameperiode via info@cvte.nl
- www.examenblad.nl – hieraan is een mailsysteem gekoppeld waarmee scholen, examensecretarissen en docenten gericht geïnformeerd worden
- www.mijneindexamen.nl voor eindexamenleerlingen
- Diverse video's over totstandkoming centrale examens en normering via het YouTube-kanaal van het CvTE
- Nieuwsbrief aan commissieleden en voorzitters (elk kwartaal)
- Persmap over de centrale examens. Deze wordt aan journalisten beschikbaar gesteld en staat op www.cvte.nl.

Staatsexamens vo
- www.staatsexamensvo.nl voor algemene informatie over de staatsexamens vo
- Praktische zaken als aanmelden, staatsexamenregelingen, vakinformatie en procedures via Staatsexamen vo - DUO
- Aparte pagina voor kandidaten staatsexamens vo op www.mijneindexamen.nl: Staatsexamen - Mijn eindexamen
- Voorlichtingsvideo over de mondelinge college-examens
- Diverse flyers en folders
- Vier digitale nieuwsbrieven voor examenbetrokkenen
- Examenplein: http://examenplein.cvte.nl

2.7 JURIDISCHE ZAKEN

2.7.1 Regelingen

Het CvTE stelt jaarlijks een aantal regelingen en besluiten vast, onder meer over de examenopgaven, correctiemodellen, beoordeling, normering en over het erkennen van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen. Voor zijn taak bij het afnemen van de staatsexamens stelt het CvTE onder meer jaarlijks de programma's voor toetsing en afronding (pta) vast voor het vo en de examenreglementen voor zowel de staatsexamens vo als het staatsexamen Nt2. Afgelopen jaar heeft het CvTE tevens besloten een leerlingvolgsysteem voor het po te erkennen (Staatscourant. 2024, 4344). Het CvTE heeft dit jaar 19 regelingen en besluiten vastgesteld, die in de Staatscourant zijn gepubliceerd.

TABEL 10 Regelingen en besluiten

	Korte omschrijving regeling	Publicatie	Publicatiedatum
1	Besluit erkenning van de toetsen verbonden aan het leerling- en onderwijsvolgsysteem 'Boom LVS Rekenen Wiskunde Contextrijk' voor tien jaren	2024, 4344	13-2-2024
2	Regeling aangewezen vakken tweede tijdvak centrale examens vo 2024	2024, 4499	14-2-2024
3	Regeling toegestane hulpmiddelen bij centrale examinering mbo	2024, 4495	14-2-2024
4	Wijziging van Regeling beoordelingsnormen staatsexamens vo in verband met de vaststelling van de beoordelingsnormen voor de staatsexamens van 2024	2024, 4492	14-2-2024
5	Wijziging van de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vo voor de examens van 2024	2024, 4489	14-2-2024
6	Vaststelling normeringshandboek 2024 voor de doorstroomtoetsen po	2024, 4832	19-2-2024
7	Wijziging van de Regeling beoordelingskader doorstroomtoets po	2024, 5989	29-2-2024
8	Wijziging van Regeling omzetting scores in cijfers vo in verband met het vervallen van de maatregelen die werden ingesteld om de gevolgen van COVID-19 voor de normering van de centrale examens weg te nemen	2024, 6552	8-3-2024
9	Regeling pta staatsexamens vo 2025	2024, 13266	24-4-2024
10	Wijziging van de Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens vo 2025	2024, 14146	1-5-2024
11	Besluit tijdvakken centrale examinering mbo, studiejaar 2025–2026	2024, 14782	7-5-2024
12	Wijziging van het bestuursreglement College voor Toetsen en Examens in verband met een organisatieverandering	2024, 19038	14-6-2024
13	Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens vo 2026	2024, 21292	3-7-2024
14	Rooster voor de centrale examens voortgezet onderwijs in 2026	2024, 21295	4-7-2024
15	Regeling examenreglement staatsexamen Nt2 2025	2024, 21299	4-7-2024
16	Regeling examenreglement staatsexamens vo 2025	2024, 21298	4-7-2024
17	Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo 2024	2024, 25029	31-7-2024
18	Wijziging van de Regeling examenreglement staatsexamens vo 2025 in verband met het eerder bekendmaken van de resultaten van de centrale examens	2024, 32590	9-10-2024
19	Besluit aanmeldprocedure staatsexamen Nt2 2026	2024, 32587	9-10-2024

Veel van de regelingen en besluiten komen jaarlijks terug. Behoudens beperkte wijzigingen leveren zij geen bijzonderheden die het vermelden in het jaarverslag waard zijn. De werkzaamheden zijn in 2024 opnieuw uitgevoerd. Twee regelingen krijgen hieronder bijzondere aandacht, omdat zij buiten het reguliere patroon vallen.

Regeling die een gevolg is van het beëindigen van de coronamaatregelen

De Regeling omzetting scores in cijfers vo waarmee het CvTE de normering van de centrale examens in het vo regelt, is dit jaar opnieuw gewijzigd (Staatscourant. 2024, 6552). De normering van de centrale examens in het vo werd in 2021, 2022 en 2023 aangepast om te kunnen omgaan met de gevolgen van de coronapandemie. Met het afschaffen van de examenmaatregelen in 2023 is een fase aangebroken waarin het logisch is om terug te gaan naar een normering waarmee de prestatie-eis weer gehandhaafd wordt als voor corona. Samen met Stichting Cito heeft het CvTE die normeringssystematiek doorontwikkeld. Deze aangepaste systematiek geldt vanaf 2024.

Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo 2024

De Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo is dit jaar ingetrokken en vervangen. Met deze regeling en zijn opvolger geeft het CvTE regels voor het toestaan van een aangepaste wijze of vorm van examineren bij mbo-studenten met een handicap of chronische ziekte. De structuur en opbouw van de regeling zijn aangepast om te verduidelijken wat een examencommissie mag bij het toestaan van aanpassingen van de wijze van afnemen, welke voorwaarden daarbij gelden en hoe de rol van de examencommissie zich verhoudt tot de rol van het CvTE. De terminologie is aangepast, zodat duidelijker is dat ook voor studenten met een chronische ziekte aanpassingen mogelijk zijn. Dit bleek onvoldoende uit de vorige regeling en leidde tot onduidelijkheid. Omdat de wijziging omvangrijk is, is ervoor gekozen de oude regeling in te trekken en te vervangen door deze regeling. Voor de begrippen 'handicap' en 'chronische ziekte' geldt dat de nieuwe regeling zoveel mogelijk aansluit op het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte.

2.7.2 Klachten

Het CvTE is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) en daarom zelf verantwoordelijk voor het afhandelen van de klachten die het ontvangt. Net als de Nationale ombudsman vat het CvTE "iedere uiting van ongenoegen" op als klacht. Een klacht is allereerst een uitnodiging om in gesprek te gaan over wat er aan de hand is en markeert dus niet direct het begin van een formele procedure. De eerste stappen in het proces zijn over het algemeen informeel en laagdrempelig. In deze fase blijkt doorgaans snel of er sprake is van een klacht die vraagt om een meer formele behandeling, of dat er sprake is van (bijvoorbeeld) een vraag of verzoek. Het grootste deel van de klachten wordt in deze fase afgedaan. Uiteindelijk registreerde het CvTE 99 klachten. Slechts één klacht leidde tot een oordeel volgens de klachtenprocedure omdat hij niet ontvankelijk bleek.

DUO ondersteunt de uitvoering van de staatsexamens. De dienst heeft een uitgebreid mandaat ontvangen om onder meer te besluiten over de toelating tot en de aangepaste wijze van afname van de staatsexamens. Hij doet in beginsel ook de bezwaren, beroepen en klachten naar aanleiding van de uitvoering van de staatsexamens af.

DUO heeft voor 2024 voor de staatsexamens vo 50 klachten geregistreerd en droeg daarvan 26 klachten over aan het CvTE (meegeteld in het eerder genoemde totaal van 99 klachten). DUO stuurt klachten door als deze gaan over de inhoud van de examens en de examinering en ook verder niet binnen het mandaat van de dienst vallen. Het betrof in die gevallen meestal een verzoek om een examen ongeldig te verklaren of een beroep op de inzet van de hardheidsclausule waarmee het CvTE kan afwijken van de regels die gelden voor het staatsexamen. DUO heeft zelf 24 van de klachten namens het CvTE afgedaan. Het gaat dan om de praktische uitvoering en het faciliteren van de examens waar DUO een grote rol bij heeft. Elf van de klachten waren volgens DUO geheel of gedeeltelijk gegrond.

DUO stuurt klachten over de uitvoering van het staatsexamen Nt2 direct door naar het bureau van het college. In 2024 waren dat er 66 (meegeteld in het eerder genoemde totaal van 99 klachten). Ook hier ging het voor een belangrijk deel niet om klachten zoals bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht. Zeven klachten betroffen bijvoorbeeld een verzoek om een herbeoordeling en acht klachten betroffen een verzoek om een nieuwe afname vanwege een computerstoring of andere technische tekortkoming. Geen van de klachten heeft geleid tot een oordeel van het college. Het bureau kon steeds naar voldoening tegemoet komen aan de klacht of de aanvraag of het verzoek inhoudelijk afhandelen.

2.7.3 Bezwaar en beroep

Omdat het CvTE een zelfstandig bestuursorgaan is, behandelt het ook zelf de bezwaren die het tegen zijn besluiten ontvangt. In 2024 heeft het CvTE zes bezwaarschriften ontvangen waarvan er eind 2024 vijf zijn afgehandeld. Twee van de bezwaarschriften waren niet ontvankelijk omdat zij betrekking hadden op de beoordeling van een college-examen van de staatsexamens. Tegen besluiten die gaan over de beoordeling van de kennis en kunde van een kandidaat is volgens de Algemene wet bestuursrecht geen bezwaar mogelijk.
In een derde geval besloot het CvTE het bezwaar gegrond te verklaren omdat de examencondities niet optimaal waren. Het examenwerk is alsnog ongeldig verklaard waarna de kandidaat het college-examen nogmaals kon afleggen. Een vierde bezwaarschrift werd ongegrond verklaard en leidde niet tot aanpassing van het eerste besluit. Een vijfde bezwaarschrift is nog in behandeling. Het zesde bezwaarschrift is ingetrokken.

Een deel van de bevoegdheden van het CvTE voert DUO in mandaat uit namens het CvTE. Een belangrijke gemandateerde taak van DUO is het besluiten over de toelating tot de staatsexamens en het toestaan van een aangepaste wijze van examineren. DUO behandelt ook de bezwaarschriften naar aanleiding van die besluiten. Zo heeft de dienst 245 bezwaarschriften ontvangen over de uitvoering van de staatsexamens. Dit heeft afgelopen jaar geleid tot 254 afgeronde bezwaarprocedures. De dienst had namelijk nog een voorraad van enkele bezwaarschriften en een aantal is nog niet afgehandeld. Negentien van de bezwaren waren niet ontvankelijk. DUO heeft 103 keer namens het CvTE besloten een bezwaar (gedeeltelijk) gegrond te verklaren en 95 keer ongegrond. De overige bezwaarschriften zijn doorgezonden, ingetrokken of hebben direct geleid tot een nieuw besluit zonder dat een beslissing op bezwaar moest worden genomen. Het leeuwendeel van de bezwaren werd ingediend naar aanleiding van het besluit van DUO om een kandidaat niet toe te laten, omdat de aanmelding voor het staatsexamen foutief was of te laat. Deze bezwaarschriften worden doorgaans ongegrond verklaard, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden.

Er werden vijf beroepsprocedures behandeld, ingesteld tegen een beslissing op bezwaar die door DUO namens het CvTE werd genomen. Een van beroepsprocedures werd eind 2024 ingetrokken. De status van de overige procedures is als volgt.

- Op 18 juli 2024 heeft de voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag twee verzoeken om een voorlopige voorziening beoordeeld in één uitspraak. Hij verklaarde het ene verzoek niet ontvankelijk en het andere verzoek wees hij af. Deze kandidaat vroeg om een aanpassing van de wijze van examinering door het CvTE in de vorm van een thuisexamen. DUO had dit verzoek voor het CvTE afgewezen, omdat duidelijk was dat de kandidaat niet aan huis was gebonden, ook omdat de kandidaat eerder wel in staat was om met goed gevolg het examen buiten de deur en op een examenlocatie af te leggen. De voorzieningenrechter wees dit verzoek af. Het verzoek voor een gespreid examen van dezelfde kandidaat werd niet ontvankelijk verklaard, omdat de kandidaat niet langer een belang had bij een uitspraak nu hij werd toegelaten in een volgend tijdvak.
- Op 29 juli 2024 werd een beroepschrift door de Rechtbank Den Haag kennelijk niet ontvankelijk verklaard, omdat de kandidaat geen gronden had aangeleverd voor diens beroep. Eerder besloot DUO voor het CvTE dat deze kandidaat niet in aanmerking kwam voor een diploma, omdat een deel van de resultaten die de kandidaat bij het onderzoek wilde laten betrekken langer dan 10 jaar geleden waren behaald. De wet staat niet toe die resultaten nog mee te wegen bij het onderzoek.
- Een laatste beroep werd ingesteld in 2023 naar aanleiding van het besluit een kandidaat voor het vmbo-diploma af te wijzen, omdat zijn vakkenpakket niet compleet is. De kandidaat meende dat dit wel het geval is. De rechtbank Den Haag heeft eind 2024 nog geen uitspraak gedaan in de zaak.

2.7.4 Wet open overheid

Het CvTE heeft het afgelopen jaar vier verzoeken om openbaarmaking van informatie op grond van de Wet open overheid (Woo) ontvangen en afgehandeld. Twee van de verzoeken gingen over de doorstroomtoets po en in het bijzonder over de normering van de toetsen. Bij die normering worden onder meer alle resultaten van de afgenomen toetsen betrokken. Deze en andere gegevens worden opgehaald bij de toetsaanbieders en geanalyseerd door Stichting Cito. Tijdens en na afloop van dit proces werkt het CvTE intensief samen met de stichting en alle aanbieders. Over dit proces en de uitkomsten werd informatie opgevraagd op grond van de Woo. Het CvTE heeft besloten om alle informatie die openbaar gemaakt kon worden, ook openbaar te maken. Met twee andere verzoeken werd gevraagd documenten openbaar te maken over de normering van enkele vakken die werden afgenomen in het vo. Ook deze informatie is verstrekt, met uitzondering van de informatie waarvan het CvTE meent dat deze kan leiden tot een te grote voorspelbaarheid van de inhoud en de correctie van centrale examens komend jaar.

2.7.5 Algemene verordening gegevensbescherming

Het CvTE heeft het afgelopen jaar te maken gehad met drie datalekken. Twee van de datalekken hingen nauw met elkaar samen en hadden te maken met een verkeerd gebruik van de adresvelden bij het verzenden van e-mailberichten. Een beperkte groep van kandidaten, in het eerste geval een groep van negen kandidaten en het tweede geval een groep van 13 kandidaten, kon het e-mailadres van de andere kandidaten in die groep zien en de reden waarom een bericht werd gestuurd. Het mailbericht betrof een standaard verzoek om informatie over gevraagde aanpassing van de wijze van examinering. Hoewel direct maatregelen zijn genomen om een herhaling te voorkomen en de risico's voor schade van betrokkenen beperkt waren, is het datalek in overleg met de functionaris gegevensbescherming gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Het derde datalek bestond eruit dat één van de examenbetrokkenen, een opdrachtnemer van het CvTE, in een systeem waar hij toegang toe heeft, kennis kon nemen van naam en adresgegevens van een andere examenbetrokkene.
Het risico op schade voor de examenbetrokkene van wie de gegevens zijn was minimaal. Er is daarom geen melding gedaan over het incident bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

3 Financiële en personele jaarrapportage

3.1 FINANCIËLE RAPPORTAGE

Groei is de kortste samenvatting van de financiële ontwikkeling van het CvTE in 2024. Het totaal aan uitgaven (kasrealisatie) bij apparaatskosten en programmageld is opgelopen naar € 23,7 miljoen. Met een budget voor 2024 van € 24,2 miljoen is het resultaat een overschot van € 0,5 miljoen, wat neerkomt op 1,87%. Ten opzichte van 2023 is sprake van een toename van de uitgaven met € 2,7 miljoen, vooral door de groei bij de staatsexamen Nt2 en bij het APK-budget.

Hieronder is de kasrealisatie bij programmageld en apparaatskosten over 2024 versus het toegekende budget gedetailleerd en in vergelijking met de kasrealisatie 2023 weergegeven.

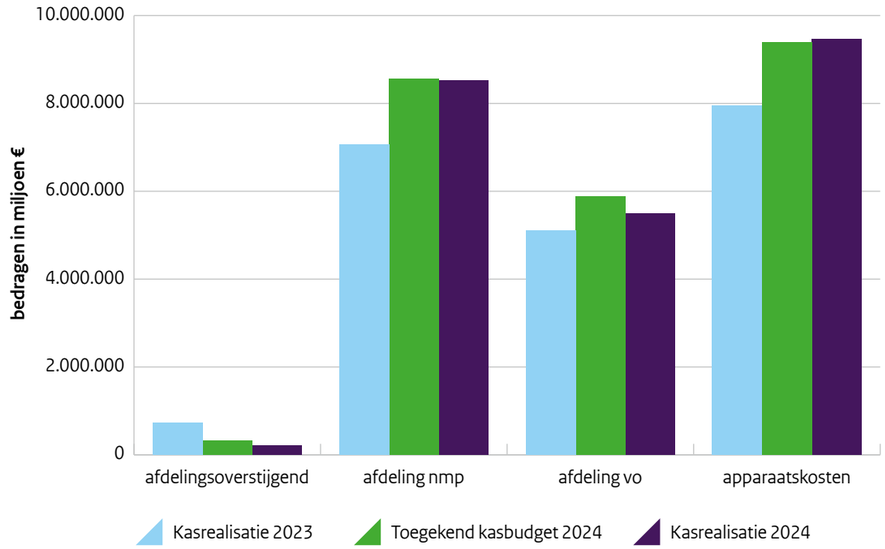
De meest opvallende zaken worden toegelicht:

- De afdelingsoverstijgende uitgaven zijn meer dan gehalveerd ten opzichte van 2023, toen het onderzoek naar digitalisering van examens uit de onderzoeksagenda tot uitzonderlijk hoge kosten leidde:
  - Van het budget van € 325.000 is € 219.000 besteed, waarmee een overschot van € 106.000 is gerealiseerd, omdat enkele externe onderzoeken zijn doorgeschoven naar 2025.
- Bij de afdeling nmp is een overschot van € 42.000 op een budget van € 8.567.000:
  - Door de toename van het aantal kandidaten en daardoor extra examens bij het staatsexamen Nt2 is € 107.000 meer dan het budget van € 7.502.000 uitgegeven.
  - Het overschot van € 59.000 op de begrote € 340.000 op eigen activiteiten komt grotendeels door de lagere kosten voor de commissie, lagere communicatiekosten en een project dat naar 2025 is doorgeschoven.
  - Bij de toetsen po zijn minder kosten voor adviescommissies en begeleidingscommissies gemaakt ten behoeve van onderzoek. Hierdoor is er € 38.000 minder gerealiseerd dan de begrote € 155.000.
  - Bij de centrale examens mbo zijn van het budget van € 570.000 de kosten beperkt tot € 488.000 vanwege onder andere de personele invulling bij de klankbordgroepen.
- De afdeling vo laat een onderschrijding zien van € 378.000 op een budget van € 5.875.000:
  - Tot en met 2023 was de post syllabuscommissies van bescheiden omvang. Door de vakvernieuwing in 2024 vertienvoudigde het budget. Door vertraging bij de start is er een onderschrijding van € 106.000 van het budget van € 791.000.
  - Door ziekte en beperkte capaciteit is er bij het project Ieders examen € 236.000 minder gerealiseerd dan de begrote € 498.000.
  - Vanwege ziekte konden niet alle geplande activiteiten bij de staatsexamens vo uitgevoerd worden. Hierdoor is er € 156.000 minder gerealiseerd dan de begrote € 405.000.
  - Bij de overige reguliere activiteiten is er, na de omvangrijke investering in 2023 in de software voor de examenbladen, in 2024 door de doorontwikkelingskosten nog een overschrijding van € 86.000.
- De expertgroep toetsen po, waarvoor het CvTE de administratie verzorgde, is in 2023 opgeheven. Voor de volledigheid zijn de kosten van 2023 nog in de tabel opgenomen.
- Bij de apparaatskosten vertalen de groei van het CvTE en de CAO-ontwikkelingen zich in een stijging van de uitgaven met 19% ten opzichte van 2023. Zij namen toe van € 7.956.000 in 2023 naar € 9.467.000 in 2024. De loonkosten zijn toegenomen met € 1.200 K. Dit komt door een groei in medewerkers met vijf fte ten opzichte van 2023 alsmede zowel een CAO-verhoging van 8,5% als eenmalige CAO-uitkeringen in mei en november. De werkgeverslasten zijn hierdoor logischerwijs ook gestegen. De overschrijding ten opzichte van het budget was met € 74.000 slechts 0,79%.

TABEL 11 Kasrealisatie 2023, toegekend kasbudget 2024 en kasrealisatie 2024

Begrotingspost	Kasrealisatie 2023	Toegekend kasbudget 2024	Kasrealisatie 2024
Afdelingsoverstijgend			
Collegekosten & Onderzoeksagenda	688.765	325.000	219.418
Digitalisering (vervallen)	43.156	-	-
Totaal afdelingsoverstijgend	**731.921**	**325.000**	**219.418**
Afdeling nmp			
Staatsexamen Nt2	6.217.542	7.502.000	7.608.723
Eigen activiteiten CvTE staatsex. Nt2	234.563	340.000	281.021
Centraal examen mbo	460.280	570.000	487.575
Centrale Eindtoets po (vervallen)	92.366	-	-
Toetsen po	25.617	155.000	117.347
NMP in het Caribisch Nederland	24.656	-	29.920
Totaal afdeling nmp	**7.055.026**	**8.567.000**	**8.524.587**
Afdeling vo			
Syllabuscommissies vo	82.064	791.000	684.911
Vaststellingscommissies vo	3.643.374	3.900.000	3.936.607
Ieders Examen	262.031	498.000	261.784
Staatsexamens vo	301.033	405.000	249.345
Overige reguliere activiteiten vo	813.276	245.000	331.582
CE vo in Caribisch Nederland	1.349	36.000	32.994
Totaal afdeling vo	**5.103.128**	**5.875.000**	**5.497.224**
Totaal programmageld CvTE	**12.890.075**	**14.767.000**	**14.241.229**
Apparaatskosten			
Lumpsum CvTE Eigen Personeel	6.582.128	7.893.000	7.791.521
Lumpsum CvTE Inhuur Personeel	376.072	400.000	403.357
Materiële APK	997.927	1.100.000	1.271.942
Totaal apparaatskosten	**7.956.128**	**9.393.000**	**9.466.820**
Totaal CvTE	**20.846.203**	**24.160.000**	**23.708.048**
Expertgroep toetsen PO (vervallen)	114.118	-	-
Totaal CvTE + EPO	**20.960.321**	**24.160.000**	**23.708.048**

FIGUUR 1 Financiën CvTE 2023 en 2024

3.2 PERSONELE RAPPORTAGE

3.2.1 Bezetting

In 2024 is ons personeelsbestand met vijf medewerkers gegroeid van 74 naar 79 medewerkers met een ambtelijk dienstverband. Het aantal fte's steeg van 69,8 naar 74,5 fte. De gemiddelde arbeidsduur per medewerker bleef daarmee 33,9 uur per week. De gemiddelde leeftijd is met slechts 0,1 jaar gestegen naar 45,2 jaar. Het gemiddelde aantal dienstjaren in de overheidsdienst is gestegen van 4,6 naar 5,0 jaar.

Behalve deze medewerkers waren er op 31 december 2024 nog drie extern ingehuurde krachten, twee trainees en één uitzendkracht actief bij het CvTE.

3.2.2 Mobiliteit

De groei met vijf medewerkers is het saldo van het vertrek van negen medewerkers en de komst van veertien. De mobiliteit uitgedrukt in aantallen in- door- en uitstroom over 2024 is:

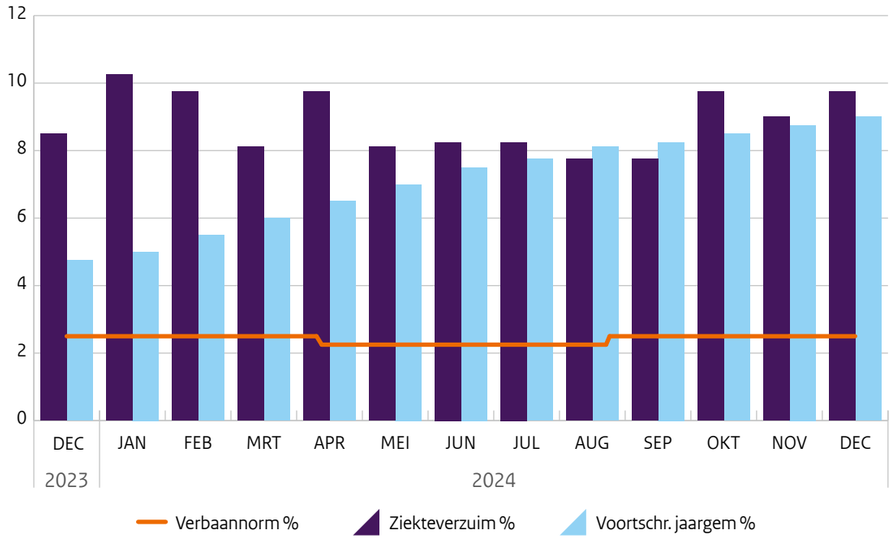
- instroom van buiten het Rijk: dertien medewerkers
- inkomende doorstroom binnen het Rijk: één medewerker
- uitgaande doorstroom binnen het Rijk: drie medewerkers
- uitstroom naar buiten het Rijk: zes medewerkers

3.2.3 Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim is in 2024 helaas toegenomen tot 9,6% in december 2024. Het voortschrijdend 12-maands gemiddelde steeg van 4,8% naar 8,8%.

Met de bedrijfsarts, bedrijfsmaatschappelijk werker en het MT vindt periodiek overleg plaats om het verzuim te monitoren en waar mogelijk te beperken.

FIGUUR 2 Ziekverzuim CvTE in 2024

Kalenderjaar	2023	2024											
Maand	DEC	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Ziekteverzuim %	8,6	10,2	9,6	8,1	9,7	8,2	8,3	8,4	7,7	7,7	9,6	9,0	9,6
Verbaannorm %	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Voortschr. jaargem %	4,8	5,1	5,4	5,8	6,4	6,8	7,2	7,7	8,1	8,3	8,5	8,8	8,8

Verzuim:

- Ziekteverzuim % = het gemiddelde Ziekteverzuim% over de betreffende peil.
- Verbaannorm wordt maandelijks opnieuw berekend.

COLOFON

Redactie College voor Toetsen en Examens
Tekstschrijver interviews Marjo Stam, Petra Winkes
Vormgeving OSAGE
Fotografie Marijke Volkers, Erik van der Burgt en Frits van der Gronde
Fotografie interviews Sushilla Kouwen

Uitgave Maart 2025

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Diploma's in Nederland zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op landelijke, centrale examens. Het vertrouwen van vervolgopleidingen en werkgevers in diploma's is dus onder meer afhankelijk van de kwaliteit van die examens.

Als College voor Toetsen en Examens (CvTE) zorgen we voor centrale examens die dat vertrouwen waard zijn. Vanuit de gedachte 'van, voor en door het veld' werken we nauw samen met mensen uit het onderwijs, zoals docenten, leerkrachten en examensecretarissen.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

Toetsen primair onderwijs: doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen. Vergelijkbaarheid van doorstroomtoetsresultaten en kwaliteitsbewaking van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen.
Cvtetoetsenpo.nl

Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo.
Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs.
Examenblad.nl

Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen.
Staatsexamensvo.nl

Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma.
Examenbladmbo.nl

Staatsexamen Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding.
Staatsexamensnt2.nl